

Kiek buvo sunaikinta sovietų kariuomenės iki rugpjūčio 31 d.

STATISTIKOS DUOMENYS

BERLIN. DNB patyrė iš kariuomenės šaltinių, kad, baigus nustatyti tikslius statistikos duomenis, dabar gali būti konstatuota, jog tarp birželio 22 d. ir rugpjūčio 31 d. bolševikai iš viso neteko 148 šaulių divizijų, 39 šarvuotųjų divizijų, 10 kavalerijos divizijų, aštuonių kalnų divizijų, dviejų liudies milicijos divizijų, dviejų oro desantų brigadų, taigi iš viso 209 savarankiškų didesniųjų kariuomenės junginių su mase jiems priklausančių karo reikmenų — artilerijos pabūklų, tankų, pėstininkų ginklų, arklų ir vežimų. Įvairios sovietų divizijos jau buvo sumuštos birželio arba liepos mėnesiais, tačiau sovietai dar kartą jas naujai sudarė. Rugpjūčio mėnesį jos buvo antrą kartą sunaikintos. Įmanoma vidutiniškai ir apskaičiuojant, kad šaulių divizijoje yra tik 15.000 karių ir kitose divizijose — 12.000 karių, susidaro mažiausiai 3 milijonai karių, kurių bolševikai neteko iki 1941 m. rugpjūčio 31 d. Be to, šiame daugiau kaip 2.000 kilometrų ilgio Rytų fronte per tą laiką buvo atskirai sunaikinta daug sovietų kuopų, batalionų ir pulkų. Prie šio skaičiaus pridėjus, žinoma, skaičiais tiksliai nenustatomas bolševikų nuostolius sužeistais, ligoniais ir kt. ir tuos nuostolius prilyginus maždaug tik pusei tuos nuostolius, kurie sovietams padaromi, sunaikinus ir sumušus jų divizijas, — gaunasi mažiausiai 4,5–5 milijonai karių, kurių sovietai neteko nuo birželio 22 d. iki rugpjūčio 31 d. Taip pat čia reikia neįsitraukti iš akių to fakto, jog šie nustotieji sovietų kariai buvo gerai apmokėti kariai, kurie buvo paruošti pulti Reichą ir Europą. Jau tada bolševikams nebebuvo įmanoma adekvatiškai šiuos karius pakeisti kitais.

KO VAŠINGTONAS NORI IŠ ANGLIJOS UŽ PARAMĄ

NEW YORKAS. United Press iš Vašingtono praneša, kad Jungtinių Valstybių vyriausybė mainais už paskolinimą ir išnuomojimo paramos teikimą britams iškelia sąlygą perleisti naudotis po karo visomis britų bazėmis. Anglijos vyriausybė tą pasiūlymą priėmėsi derybų pagrindu.

BERLIN. Ispanų ambasadorius Berlyne grafas Rayaldo kellas dienas viešėjo pas ispanų „mėlynąją diviziją“, kuri sėkmingai kovoja Rytų fronto siaurės ruože.

Vokiečių armijos pasiekė Doneco upės aukštupį

Krimo pusiasalyje vejamas sumuštas priešas. Be atvangos bombarduojama Maskva ir Leningradas. Frontas pajudėjo ir šiaurėje.

Vyriausioji Fiurerio būstinė. X. 30. Vyriausioji kariuomenės vadovybė praneša: Krimo pusiasalyje vokiečių pajėgos be atvangos puolė sumušta priešą. Buvo paaužtas priešas artergardo veltinio pobūdžio pasipriešinimas. Čia buvo vėl paimita keli tūkstančiai belaisvių ir naujų patrankų.

Persekiodami priešą Doneco baseine, vokiečių ir sąjungininkų kariuomenės daliniai plačiu frontu pasiekė Doneco aukštupį. Per sėkmingas puolamąsias operacijas tarp Ilmeno ir Ladogos ežerų šarvuotųjų daliniai staigiu puolimu paėmė vieną priešų šarvuotąjį traukinį ir daug belaisvių. Sunkiausiai artilerija labai sėkmingai apšaudė svarbius karinius įrengimus Leningrade.

Sėkmingi puolimai, kuriuos karinės oro pajėgos atliko nakties metu, buvo nukreipti į Maskvą ir Leningradą.

Siaurės Afrikoje vokiečių kovos lėktuvai bombardavo vieną britų aerodromą į rytus nuo Marsa Matruko ir uostų sritis prie Nilo žiočių.

Paskiri britų lėktuvai praėjusią naktį numetė bombą į šiaurės Vokietijos pajūrio sritį. Nuostolį nebuvo padaryta.

Vienos naikintuvų eskadrilės komodoras pulkininkas leitenantas Gallandas pasiekė savo 90-ąjį ir 91-ąjį oro laimėjimą.

BERLIN. X. 30. Prie karo pajėgų vadovybės komunikato DNB papildomai patyrė: Sovietų kariuomenė vargiai begali ilgesni laiką priešintis. Tai rodo tos kariuomenės persekiojimas Doneco kasyklų srityje. Vokiečių ir sąjungininkų kariuomenė plačiu frontu pasiekė Doneco aukštupį. Donecas prasideda maždaug viduryje tarp Kursko ir Charkovo. Pradžioje jis teka pietų kryptimi į rytus nuo Charkovo, o apie 30 km į pietus nuo Charkovo pasuka į pietryčius. Si upė toliau, prasiveržusi toli į rytus, panašiai kaip Dniepras, daro didelį lanką, kuris taip pat yra išlenktas į rytų pusę. Toliau Donecas susijungia su atplaukiančiu iš rytų Donu ir įteka į Taganrogo įlanką. Šito didelio Doneco lanko srityje yra gausioji pramonės sritis, kuri vadi-

nama „Sovietų Sąjungos Ruhro kraštu“. Kai vokiečių ir sąjungininkų kariuomenė dabar plačiu frontu jau pasiekė Doneco aukštupį, yra atkirsti iš šios pramonės srities vakarų kryptimi — į Dniepropetrovską ir šiaurės vakarų kryptimi — į Charkovą einantieji geležinkeliai. Dar likusi neokuoruota Doneco kasyklų sritis dalis yra palikta be judėjimo.

Kariuomenės vadovybės pranešime kalbama apie puolamuosius veiksmus tarp Ilmeno ir Ladogos ežerų, taigi, tame fronto ruože, kuriame per vokiečių junginių veržimąsi į pietinę ir vidurinę fronto dalis, karo veiksmų buvo aptilę. Si fronto dalis iš rytų ir pietų siekia Leningrado apsupimą.

Hullis su sensacinguoju žemėlapiu nenori turėti nieko bendro

Ką Knoxas kalbėjo apie Suomiją seniau ir dabar

BERLIN. Dėl Roosevelt'o kalbos kilę pasaulyje atgarsiai, kaip šiandien buvo pareikšta Wilhelmsstrasse, gali būti in erpe uojami tik ta prasme, kad ši kalba vien tik pažemina Jungtinių Valstybių vyriausybės galvą. Nepaisant to, kad Rooseveltas, pasinaudodamas permatomais argumentais, išsisuko nuo atsakymo į vokiečių reikalavimą įrodyti jo ciuotų tariamų dokumentų tikrumą arba apskritai parodyti šiuos dokumentus. Berlyne laikomas ypač įtakingą būdingu valstybės sekretoriaus Hullio pareiškimas, kad jis nenoris turėti nieko bendro su tuo žemėlapiu. Užsieny reikalų ministris erijos pranešėjas pabrėžė, kad šis tiesiog sensacingas

pareiškimas prilygsta užsivynimui Roosevelt'o pareiškimui; tai tenka laikyti įvykiu be pavyzdžio diplomatinės istorijoje.

Ne mažiau pažeminančiu dalyku Jungtinių Valstybių prezidentui šiuose sluoksniuose laikomas laivyno ministerio Knoxo prisipažinimas, kad Jungtinių Valstybių naikin ojas „Kearny“ pirmąsias paėmė vandens bombas į vieną vokiečių povandeninį laivą, o Rooseveltas išsitas savaitės mėginio padaryti įtakos pasaulio opinijai, tvirtindamas, kad „Kearny“ pirmąsias buvo užpultas. Prie šių konstatavimų Wilhelmsstrasse nebuvo nieko pridurta. Kaip čia pareiškama, šie konstatavimai yra be galo būdingi laiks nuo laiko besikeičiančiam nusistatymui Roosevelt'o ir jo artimųjų bendradarbių, kurie aiškiai laikosi pa eininamu dalyku savo politiniams ir asmeniniams reikalams kiekvieną mėlį. Norėdama apibūdinti Jungtinių Valstybių laivyno ministerio Knoxo asmenybę, užsieny reikalų ministerijos spaudos skyriaus vedėjas pasiuntinys Dr. Schmidtas užsieny spaudos atstovams perskaitė įdomias vietas iš vienos kalbos, kurią Knoxas 1940 m. sausio 12 d. pasakė mažosios Suomijos naudai, pasmerkdamas bolševizmą ir jo „kraugerišką dik-

Komisarai pradėjo bėgti iš Leningrado

BERLIN. DNB patyrė, kad aukštieji bolševikų karininkai ir daugybė komisarų pradėjo bėgti iš Leningrado. Šis svarbiausių bolševikų karininkų bėgimas, be abejo, turi ryšio su stebėjimais Leningrade esančių neutralių kraštų korespondentų, kurie yra susidarę įspūdžio, kad Leningrado bolševikinių gynėjų moralė diena iš dienos smunka.

SOVIETŲ KARIAI MASĖMIS DEZERTYVUOJA

NEW YORKAS. „New York Post“ korespondentas iš Kulbiševino praneša, kad sovietų spauda mini sovietų kariuomenės dalinių visame dideliame fronte pasitaikančius masinio bėgimo, ballišku mo, sabotažo ir išdavimo atvejus.

GALŲ GALE...

HELSINKIS. X. 30. Sovietų radijas dabar pirmą kartą pranešė, kad sovietai neteko Charkovo.

Sovietų išmislis

BERLYNAS. X. 30. Sovietų informacijų biuro tvirtinimas, kad naktį į spalio 30 d. bolševikų lėktuvai puolė Berlyną, yra, kaip kiekvienas berlynietis gali konstatuoti, visiškai melagingas. Šis tvirtinimas nebus teisingesnis, jei ji perima britų slūstuvai.

BERLIN. Laikraščiai plačiai skelbia sovietų radijo paskelbtą melagingą žinią, esą, praėjusią

naktį sovietų bombonešiai puolė Berlyną ir numetė ten padegamųjų ir sprogstamųjų bombų. Pasak „Nachtausgabe“, niskas aiškiau neparodo sovietų nusimimimo laipsnio, kaip šis kvailas melas, nes, pastebti laikraštis, 4,5 milijonai žmonių gali tuoj paliudyti, kad čia per paskutines savaites nebuvo pasirodęs nei vienas priešų lėktuvas, taigi nebuvo numesta ir jokių bombų.

PRAGARIŠKOS KAUTYNĖS DĖL KRIMO

Kaip buvo šturmu užimtas Perekopas – vartai į Krimą

BERLIN. X. 30. Perekopo sąsmaukos paėmimas po trijų dienų sunkių kovų DNB gautame pranešime iš fronto vaizduojamas šitaip: tik nedaugelio km. pločio sąsmauka jungia Krimo pusiasalį su Pontijos stepėmis žemyne. Tai yra pulkinomosios pozicija. Totorių griovis, 18-kos km. ilgio, 15 metrų gylis ir 50-ties metrų pločio, su aukštu volu keria sąsmauką nuo Juodosios iki Azovo jūros. Sovietai išnaudojo natūralius gynimosi galimus. Penkių eilių sustiprinimų, žemės ir viršinių, griovių šarvuotoms ir stambių geležinių užtvarų ratas gynė tą sąsmauką prieš artilerijos baerijų pozicijas. Tūkstantai minų sudaro toli į gilumą einančias užtvarų grandines. Didžiosios jūros kranto baerijos yra gerai užmasukuotos greta tariamųjų pozicijų. Karo laivai toliau išsikišusių salų priedangoje iš Perekopo įlankos siunčia granatas į vokiečių kariuomenės priešakines pozicijas. Vokiečių vadovybė per šis dienas stebėjimams žemėje ir iš oro turi tikslų

priešo padėties vaizdą. Netrukdomai susitaomi pozicijas visų kalibrų artilerijos pabūklai. Prasidėjo tris dienas trukęs puolimas.

Iš daugiau kaip 200 patrankų vokiečių ugnies viesulas pasipylė į sovietų pozicijas. Pionieriai sprogdina perėjimus per spygliuosius vielos užtvarus. Liepsnosvaidžiai praskina sau kelią prie dar degančių įtvirtinimų.

Sovietų padėta stepė liepsnoja plačiais gaisrais.

Sovietų kareiviai ginasi nepaprastai atkakliai. Senuose atamanų kapuose prakastas ištisas urvų labirintas. Čia igulos dalis vis dar gali slėptis ir nuo 40-ties ir 50-ties rakinčių granatų, numestų į šaudyklės. Veikdami išvien su puoliančiąja artilerija, priešakiniai batalionai pralaužė antrąjį sovietų gynimosi sistemos ratą. Vyksta oro mūšiai ir artilerijos susišaudymas. Vakare kariuomenė, viršinkui tenka padaryti sunkų sprendimą. Jis prasi- veržė giliu kilyli į priešų linijas ir pritraukė visą artilerijos ugni-

Trys priešų priešpuoliai jau atmušti. Ar jis išvers ir duos naujus įsakymus pulti, ar atšauks savo narsiuosius kovojus? Tai priverstų susvyruoti visą žygį. Todėl duodamas įsakymas pulti ateinanį rytą. Antrą kovos dieną nepaprastai atkakliai puola sovietų tankai, Martino tipo bombonešiai ir kiti sovietų lėktuvai.

Vokiečių artilerija trauškina trečiąjį Perekopo sąsmaukos sustiprinimų ratą.

Už pionierių ir pėstininkų šturmuo patrankos ir zenitiniai pabūklai pralaužė platų plyšį užtvaroje, kurią sudaro galingi geležiniai sustiprinimai, gilūs minų laukai ir pozicijos. Sovietams atkakliai besiganant, puolimas iš lėto plečiasi. Prasideda nepaprastai atkaklus smingamųjų bombonešių volo puolimas. Tuoj po to puola Martino tipo bombonešiai ir tankai. Sovietų tankai mėgina įsiveržti į vokiečių kariuomenės sparnus. Vršum pozicijų rečia sprendžiamą kovos dieną siaučia staigumas, užimas ir

birzgimas. Šaudoma iš sunkiausiųjų pabūklų ir stepėje girdėti lyg žemės drebėjimas.

Kai sunkiausiųjų granatų tiršta kruša nukrenta į Perekopą, gaunama įspūdis, lyg sprogtų ugniakalis. Likę 400 metrų iki Totorių griovio yra atvirų vokiečių pėstininkams. Prasideda puolimas, kuris viską turi nulemti. Pionieriai pramuša angą. Vyras puola prie volo. Smingamųjų lėktuvų numestos bombos ir artilerijos sviediniai išmuše milžiniškas duobes. Vienas sviedinys pataikė į pilną kareivių apkasą. Sunaikinimo vaizdas neaprašomas žodžiais. Vienas kaimas, kurio išsimėčūčiai yra paversti pozicijomis ir sustiprinti, kaip tvirtovės, paliamamas. Netrukus po to artimiausias pulkas įsiveržia į Perekopą.

Šturmu imamas namas po namo. Paskutiniai priešų mėginimai sulaukyti vokiečių veržimąsi į priekį nepavyksta. Vartai į Krimą išlaužti.

Prancūzijos uždrausta klausyti užsienio radijo stotis

VICHY. Ši ketvirtadienį vyriausybės žinios skelbia prancūzų vyriausybės priimtą draudimo klausyti užsienio radiją įstatymą. Pagal šį įstatymą draudžiama viešose ir privačiose vietose klausyti visų anglų ir kitų užsieny slūstuvų transliacijų, kurios jau keli mėnesiai varo antiprancūzišką propagandą. Už nusižengimus numatytos šitokios bausmės: internavimas koncentracijos stovyklose, uždarymas šešiams mėnesiams įstaigos, piniginė bauda iki 100.000 frankų, kalėjimas iki 2 metų ir priėmimo prietaisų konfiskavimas.

Amerika sovietams perleidžia vieną laivą

NEW YORKAS. New Yorko laivininkystės sluoksniai praneša, kad federalinės laivininkystės organams priklausęs 6.267 tonų talpis Jungtinių Valstybių prekybinis laivas „Mount Evans“, pasiremiant skolnimo ir nuomojimo įstatymu, perleidžiamas sovietų vyriausybei. Anksčiau laivas plaukiojo Pietų Amerikos tarnyboje. Laivas šiuo metu yra Bostone, kur jis turis būti apginkluotas. Laivas plauks su sovietų vėliava. Associated Press praneša, kad įtakinguose laivininkystės sluoksniuose nusiskundžiama, jog atimant laivą iš Jungtinių Valstybių tarnybos, amerikiečių laivininkystė, kuri ir taip kenčia dėl laivų stokos, dar daugiau apsunkinama.

DONECO BASEINAS IR JO LOBIAI

Ką reiškia sovietams tos srities netekimas

Net iki XIX amžiaus vidurio nebuvo žinoma, kokie nepaprastai dideli akmenys anglies turta pasislėpė po retai apgyventa, Doneco upę supančia lyguma. Nežinota, kad tame 23.000 kv. kilometrų plote trijuose kloduose pagal apytikrą apskaičiavimą tūno apie 20 milijardų tonų anglies: antracitas pačiame apytiktiname klode, bitumas viduriniame ir sausa dujų anglis (Gaskohle) pačiame viršutiniame. Taip pat nieko nebuvo žinoma ir apie akmens druskos klodus, kurie šiandien su 1,2 milijono per metus iškasamų tonų stovi pirmojo sovietų gamybos vietoj. Tikrai 1870 m. buvo pradėta ten žvejoti ir gilumą ir tuo būdu Doneco anglis daryti pasaulinio ūkio faktoriumi. Šiandien gi, pagal sovietų duomenis iš 1939 m., Doneco sritis patiekia 67% (78 milijonus tonų) visos sovietų anglies produkcijos ir iš Stalino — Vorosilovgrado — Rostovo trikampio, kur vien tik anglies pramonėi dirbo 265.000 žmonių, gaunama nemažiau kaip 60,7% visos Sovietų geležies ir 47% plieno produkcijos. Visur kur šiame upės lanku, šachtose, antracito kasyklų centre, Bachmute ir Artemova, ke, anglies ir akmens druskos kasyklų svarbiausiose punktuose, Vorosilovgrade, metalo apdirbimo pramonės centre, Stalino mieste, cheminės ir metalų pramonės punkte, Slavjanske, chemijos, keramikos, grafito ir metalo apdirbimo centre, Rostove, svarbiausiose Doneco srities uoste, kuriame yra ir žymiai išplėtotas maisto pramonė, didelių žemės ūkio mašinų fabrikai ir laivų statyklos... visame šiame Doneco baseine fabrikas nežaisi prie fabriko, kurių kiekvienas sovietų ginklų pramonėi yra būtina reikalingas.

Net iki XIX amžiaus vidurio nebuvo žinoma, kokie nepaprastai dideli akmenys anglies turta pasislėpė po retai apgyventa, Doneco upę supančia lyguma. Nežinota, kad tame 23.000 kv. kilometrų plote trijuose kloduose pagal apytikrą apskaičiavimą tūno apie 20 milijardų tonų anglies: antracitas pačiame apytiktiname klode, bitumas viduriniame ir sausa dujų anglis (Gaskohle) pačiame viršutiniame. Taip pat nieko nebuvo žinoma ir apie akmens druskos klodus, kurie šiandien su 1,2 milijono per metus iškasamų tonų stovi pirmojo sovietų gamybos vietoj. Tikrai 1870 m. buvo pradėta ten žvejoti ir gilumą ir tuo būdu Doneco anglis daryti pasaulinio ūkio faktoriumi. Šiandien gi, pagal sovietų duomenis iš 1939 m., Doneco sritis patiekia 67% (78 milijonus tonų) visos sovietų anglies produkcijos ir iš Stalino — Vorosilovgrado — Rostovo trikampio, kur vien tik anglies pramonėi dirbo 265.000 žmonių, gaunama nemažiau kaip 60,7% visos Sovietų geležies ir 47% plieno produkcijos. Visur kur šiame upės lanku, šachtose, antracito kasyklų centre, Bachmute ir Artemova, ke, anglies ir akmens druskos kasyklų svarbiausiose punktuose, Vorosilovgrade, metalo apdirbimo pramonės centre, Stalino mieste, cheminės ir metalų pramonės punkte, Slavjanske, chemijos, keramikos, grafito ir metalo apdirbimo centre, Rostove, svarbiausiose Doneco srities uoste, kuriame yra ir žymiai išplėtotas maisto pramonė, didelių žemės ūkio mašinų fabrikai ir laivų statyklos... visame šiame Doneco baseine fabrikas nežaisi prie fabriko, kurių kiekvienas sovietų ginklų pramonėi yra būtina reikalingas.

atsargas susieti su vakarinė ir centrinė Azijos esančiomis rūdos atsargomis ir Uralo — Kuznecko kombinata. Tačiau sunkumai šį planą įvykdyti nepaprastai. Pirmiausia šio kombinato žaliavų bazės yra pakraščiuose: geležis Urale, o anglis už 2.400 km. į rytus prie Novosibirsko — tai dar didesnis nuotolis, kaip, oro linija iš Berlyno į Maskvą, ir antra, susisiekimo sąlygos šioje srityje ir taip pat mažas, dabartinis sovietų pramonės pajėgumas pagaminti reikiama kiekį pramonės mašinų jokia būdu nebuvo tokiems reikalavimams prisuga. To rezultatas buvo toks, kad dar 1939 m. Uralo — Kuznecko kombinatas, kuriame yra 75% visų rusų anglių atsargų, 20% geležies rūdos, 95% vario ir 73% cinko ir švino, te davė tik 16% anglių (20 milijonų tonų) prieš 60,7% iš Donbaso. Tokiu būdu ir bolševikų „žygis į rytus“, kuris būtų galėjęs pavaduoti militariniu atšvilgiu ne tiek patogią padėtį esanti Donbasą ir ten sukurti galingą Azijos ginklovimo bazę, jau pačioj pradžioj liko stovėti vietoj. Ir dar klausimas, ar apskritai, iš viso ir kaip toli galima tai pramonę išugdyti nebeturint atamos ir mašinų pramonę Europos Rusijoje ir iš specialiąją Vakarų Europos pramonę.

dabar jau yra vokiečių rankose arba bet kokie jos ryšiai su užnugariumi yra nutraukti. Tai pirmiausia pailėtė abu žymyiosius aliuminio kombinatus: Volchovo fabrikus ir Zaporozjės kombinatą, kurie iki šiol tiekavo 75% visos sovietų aliuminio gamybos. Tie kombinatai aliuminių tiekavo Leningrado laivų statykloms, kurios pastaitydavo 50% visų sovietų laivų. Taip pat tai pailėtė ir būtina ginklovimuisi reikalingus Tichvino bausio klodus prie Leningrado, iš kur būdavo gaunama 75% rusų bausio produkcijos. O Maskvos — Tulos — Ivanovo — Gorio srities pramonė, kur greta mašininukų fabrikų mašinoms, automobiliams ir traktoriams gaminti buvo sukonstruota ir 50% sovietų lėktuvų fabrikų, taip pat yra lengvai pasiekiami vokiečių aviacijos, kaip ir kitos dar vokiečių kariuomenės neužimtos Doneco baseino sritys. Fosfato klodai Kolos pusiasalyje ir Karelijoj pagaliau yra net dvigubai atkirsti: Murmansko geležinkelio bombarduojant ir dėl geležinkelių trūkumo iš Maskvos pramonės srities.

Tai gi, tokiu būdu sovietų ginklų pramonė, pats svarbiausias dalykas karui toliau vesti, jau per šiuos trumpus 4 karo mėnesius yra vokiečių paimita, sudaužyta arba daužoma. Savoime aišku, kad tai sumažina bolševikų šansus toliau atkakliau vokiečių armijai priešintis. O kiek nepaprastų kančių, skurdo ir vargo turėjo iškęsti milijonai bolševikų pavirgtų gyventojų, kol ta pramonė buvo sukurta?

Jie yra dar reikalingesni, kadangi jau kelios savaitės, kai Dniepro sritis ir Doneco baseinas, šios abi bolševikų žemės pramonės svarbiausios sritys, neteko Krivoj Rogo geležies rūdos, kuri su 19 milijonų tonų per metus sukuria 81% visos sovietų geležies gamybos. Tai pat galima pasakyti ir apie milžiniškus, žinoma, dar pilnai neišnaudojamus geležies kvarcito klodus prie Kremencugo, Cortelinsko, Verchovackio, prie Konkos upės, prie Slaugovodskio ir aplė atskirtasias Kerčos geležies rūdos atsargas Kryme. Prie to dar reikia pridėti ypatingai skaudų sovietų Europos sektoriaus ginklavimo pramonės smūgį — Nikopolio Mangano srities netekimą, iš kurios sovietai gaudavo nemažiau kaip 25% visos savo mangano rūdos. To rezultatas — Doneco anglis ir Doneco pramonė atsiduria tokioj pat padėtyje, kaip 1919 m. Ruro krašto anglis ir visas Ruro kraštas atsidūrė netekęs Lotaringijos geležies rūdos. Kitais žodžiais sakant, išgarsėjusi anglies ir geležies santuoka, kurios ryškiausias pavyzdys ir buvo Doneco — Dniepro kombinatai ir be kurių ginklavimo pramonė neįmanoma, dabar yra sudaužyta ir gabalas po gabalą bus visai išardyta.

Tačiau faktai yra štai kokie: be Krivoj Rogo srities Sovietų Sąjunga dar turi žymius ir vertingus geležies rūdos klodus Urale, kurių maždaug tik dešimtadalis teiktis ir kurių dispozicijoj dar nėra geležies pramonės. Tiesa, Maskva kūrė gigantiškus planus Čeljabinsko ir Magnitogorsko geležies rūdos

Antras faktorius yra štai koks: Leningrado geležies ir metalo apdirbimo pramonė, kuri, nežinint Baltijos kraštų atskirimo nuo Sovietų Sąjungos po Spalio revoliucijos, laikė, bet kuri dėl nutrūkusių rėžimo iš svetimų kraštų, ant kurios ji kadaise buvo sukurta (švedų rūda, anglių anglis) nuolatos kentė,

Žinios iš Rytų fronto

BERLIN. X. 30. DNB žiniomis, apsuptojo Leningrado fronte spalio 29 d. buvo su kruvinais nuostoliais bolševikams atmušti nauji kelių sovietų batalionų mėginimai išsiveržti. Sovietai mėgino keliomis bangomis prisartinti prie vokiečių dalinių geležinio žiedo. Iš priešakinųjų vokiečių pozicijų ir atkakliai žygiuojančius bolševikus buvo paleista žudanti ugnis, taip kad pirmoji sovietų banga tuoj sugniužo.

Viename ruože sovietai mėgino pereiti per atvirą vietovę, remiami šarvuotųjų. Tačiau vos šarvuotiems išėjus iš miško, į juos pradėjo šaudyti vokiečių prieštankinė artilerija. Šeši šarvuotieji buvo sunaikinti. Šarvuotųjų puolimą atmušus, bolševikų pėstininkai, smarkiai vokiečių apšaudomi ir palikę daug užmuštų, turėjo pasitraukti.

BERLIN. X. 30. DNB iš karinių sluoksnių patyrė: Rytų fronto vidurinėje dalyje vokiečių kariuomenė paskutinėmis dienomis sėk-

mingai kovojo su atkakliu bolševikų pasipriešinimu. Per spalio 27 d. kovas sovietai neteko tik vienam ruože 4.000 belaisvių, 19-kos tankų ir 25 patrankų. Per šias kovas vokiečių artilerija apšaudė ir sunaikino daug iš 20-ties sovietų tankų junginio. Ir spalio 28 d. bolševikai per nepavykusius priešpuolius prieš vokiečių kariuomenę, turėjo sunkių nuostolių. Spalio 28 d. priešprie viena vokiečių pėstininkų divizija sunaikino šešis sovietų 25 tonų svorio tankus. Kitoje to fronto ruože vietoje sovietai buvo smarkiai užmėnėję vokiečių kariuomenės puolimo sritį. Čia veikiančios vokiečių pėstininkų divizijos pionierų batalionas vieną dieną pašalino daugiau kaip 3.500 minų ir tuo būdu praskynė tai divizijai kelią veržtis į priekį.

BERLIN. X. 30. Vokiečių karo lėktuvams naktį ir keivirtadienį bombarduojant Maskvą, daug bombų, greta kitų svarbių karo taikinių, pataikė į dvi svarbias geležin-

kelio sritis. Sunaikinus šiuos geležinkelių įrengimus, dar labiau pasunkėjo sovietų sostinės maitinimas, kuris ir šiaip jau buvo nelengvas, vokiečiams išgriovus daug ir Maskvą vedančių geležinkelių.

BERLIN. X. 30. DNB iš karinių sluoksnių patyrė, kad prieš kurį laiką Rytų fronto kovoja ispanų lakūnų pasiekė žymių pasisekimų ir vėl įrodė jau prieš keletą metų jų tėvynėje parodytą savo pranašumą prieš bolševikų lakūnus. Ispanų lakūnų nepaprastai greit prisitaikė prie naujų kovos sąlygų. Spalio 28 d. šeši ispanų vairojami naikintuvai puolė sovietų voras. Jie sunaikino daug bolševikų vežimų. Smarkūs bolševikų gynimasis, panaudojant zenitinę artileriją ir kulkosvaidžius, nesulaikė ispanų nuo skraidymų su giliais nusileidimais, mėtant bombas į sovietų kariuomenės voras. Tos voros buvo išskaldytos ir joms buvo padaryta daug nuostolių žmonėmis ir medžiagomis. Ispanų lakūnų be jokių nuostolių sugrižo į savo bases.

Kas ta Perekopo sąsmauka

arba kelias į Krimą

BERLIN. Apie Krimo padėtį DNB iš kompetentingų sluoksnių gavo šitokių duomenų: Krimas, kurį britų majoras Hastingsas pavadino Juodosios jūros raktu, yra maždaug Reino provincijos dydžio. Paprastai jis laikomas pusiasaliu. Kariniu požiūriu į jį žiūrima geriau, negu į salą, nes iš trijų netaisyklingo keturkampio pusų jį supa Juodoji jūra, o iš ketvirtos pusės — jis iš Azovo jūros pusės apsaugotas savos rūšies įlanka. Greta apie 100 kilometrų nusitęsiančios sausumos čia yra vadinamoji „Pašvinkusi jūra“ (rusiškai: Sivašas), lėkėtas, druskingas pakraščiu ežeras, tuo būdu Krimas tik vienu keturkampio šonu susijungęs su sausuma, bet ir čia tęsiasi dar pakraščiu ežerai, taigi, vienintelis žemyno priėjimas telieka kelių kilometrų pločio Perekopo sąsmauka. Šią palankią padėtį jau išnaudojo Krimo totoriai, per sąsmauką iškasdami gilius griovius, kurie padėjo lengvai gintis. Carinei Rusijai 18 šimtmėcio pabaigoje prisijungus Krimą, sąsmauka neteko savo reikšmės. Taip pat 1918 metais vokiečių žygiavimo metu ji nesužadino jokio vaidmens, kadangi čia nebuvo parodytas joks pasipriešinimas. Šį kartą bolševikai padarė viską, kad sąsmauka būtų neįmanoma pulsti. Atrodo, kad tvirta gynimo sistema daro bet kurį puolimą negalimu. Tačiau vokiečių pėstininkams, bendradarbiaujant su oro pajėgomis, nepaisant gamtos nepalankumo ir prieš atkaklumo, pavyko išsikovoti įėjimą į Krimą. Jie jau perėjo į persekiojimą.

BERLIN. Spauda vokiečių kariuomenės prasiveržimą į Krimo pusiasalį laiko vienu žymiausių vokiečių pėstininkų divizijų žygių, kuris buvo juo sunkesnis, nes bolševikai į siaurą sąsmauką lengvai galėjo sutelkti savo artilerijos veiklą ir apginti nuo vokiečių kariuomenės kelią į pusiasalį. Laikraštis „Berliner Boersenzitung“ pabrėžia, kad vokiečių divizijos dar kartą galėjo įrodyti savo pranašumą prieš sovietinių armijų likučius ir pašalinti kiekvieną grasinimą savo dešinio sparno slinkimui į Rytus, nes sovietų Juodosios jūros laivyno veiksmų sritis yra žymiai susiaurinta. Laikraštis „Voelkischer Beobachter“ nurodo į didžiulį karo grobį ir iškelia persekiojimo galimumus, kurie vokiečių kariuomenei sudarė naują strateginę padėtį.

Kaip jie mus sušaudė

Pulkininkas J. Petraitis

Tą dieną nuo Minsko iki čia mes atžygiavome keturiasdešimt penkis kilometrus. Kilometrai čia sužymėti gražiai tašytais keturkampiais akmens stulpais. Tarp tų didžiųjų kilometrinių keturkampių stulpų kas du šimtai metrų pastatyti mažesni tokie pat keturkampiai akmens stulpai, kurie rodo metrų skaičių. Mat, tas plentas buvo rengiamas autostrada. Apie trisdešimt kilometrų nuo Minsko Mogilevo kryptimi jau meksfaltuotas, toliau paruoštas meksfaltuoti.

Nors naktis buvo ir gan vėsi, bet mes sugulė ir prisiglaudė prie vienas kito visi labai greit sumigome. Greit sumigome, bet greit, vos švisti pradę, pabudome, nes labai sušalome, ypač tie, kurie neturėjome paltų ir kurie visišškai buvome vienmarškiniai. Man nebuvo per daug šalta, nes susivyniojau į paltą. Vieną šoną man gerai šildė vienmarškinis baltgudis, kurį buvau priglaudęs po tuo pačiu paltu.

Mane labai erzino tie jų prakeikti šūviai truputį giliau miške be jokios paliovos per visą naktį. Jie man atrodė labai įtartini. Gali būti, buvo ir bandančių bėgti, bet tada šūviai turėtų skardėti čia pat, prie mūs gulinčios žmonių ma-

sės. Dabar gi jie girdisi vis toj pačioj pusėj, kiek giliau miške. Negali būti, kad nakties metu būtų daromi šaudymo pratimai! Man vis atrodė, kad jie, gal būt, ima iš mūsų gulinčiųjų žmones ir veda giliau į mišką, norėdami sumąžinti tam tikrą žmonių skaičių. Vieną aš pats mačiau, enkavedistą vedantis į mišką, bet tai buvo gan atokiai nuo manęs — negalėjau suprasti: gal jis savo reikalais prašėsi. Aš gulėjau vienam žmonių krūvos pakraštyje, iš plento pusės. Kas darėsi kitam gulinčiųjų krūvos pakraštelyje, giliau miške, negalėjau pamatyti.

Truputį prašvitus, pasigirdo komanda kelti. Susėdome labai drebedami, nes pakilus nuo žemės, kuri jau mūsų kūnų buvo šiek tiek sušildyta, pasidarė dar šalčiau. Be to, saulei tekant, oras visada atrodė šaltesnis. Dabar liepė mums susėsti grupėmis po dvidešimt žmonių ir kiekvienai grupei davė po vieną kepaluką (2 kg) duonos, iš kurio besidalydami kai kurie gavom, galima sakyti, po vieną kąsnį, o kai kurie ir visiškai negavom. Aš taip pat negavau, nes atsidūriau ne savųjų žmonių grupėje.

Baisiai nusigandome pamate, kad mūsų visų mylimas pulkininkas J. S.-kas, kuris visą laiką tik mums rūpinosi, dabar jis pats sustingęs guli ant žemės, kaip negyvas. Čia gyd. M.-jus ir kiti pradėjo jį trinti, masažuoti, kaip įmanydami gaivinti. Gal po pusvalandžio laiko pagaliau pavyko jį mums atgaivinti.

Mūsų enkavedistai pavalgė pusryčių — mėsos konservų iš skardinų dežučių su duona, ir saulei tekant, vėl pradėjome tą pačią sunkią mums nežinomą kelionę tuo pačiu plentu. Vėl viskas taip pat, kaip vakar: „Skorėj, skorėj“,

„neotstavaj“, voros gale nuolat girdėti įkyrus revolverio šūviai „pach-pach“ ir tas pats troškulys mus tebekankina. Apie kavą mes nebesvajojame, tik duokti mums vandens atsigerti! Iš nakties mano kojos dar daugiau pablogėjo, vos dantis sukandęs begaliu pajudinti jas. Šiandien mūsų savo jėgomis nepaieinančių skaičius dar padaugėjo: prisidėjo pulkininkas J. S.-kas, kuris vakar dar kitus vedė, p. L. ir kiti. Jau mūsų stipriausiai — Stasy ir Jonas — atrodė labai pavargę, o dar jiems ir kitus ant rankų reikia tempti. Broliai kunigai — Pranas ir Antanas — tuo tarpu dar gana stipriai laikosi ir mane dar paveda. Petras K. eina basas, pusbačius rankoje nešinas, sakosi dar labai toli galis keliauti, tik kad jam kas duotų vandens atsigerti. Tik mūsų profesorius K. nieko nepaisydamas eina, ir tiek.

Maždaug, po valandos laiko miškas pasibaigė. Prasidėjo raistas. Karklų krūmokšniais apžėlusio raisto viduryje priėjome upelį. Kai perėjome apgriuvusį seną medinį tiltą, mus nuleido nuo aukšto statuso plento pylimo per šlaپیą durpėtą balą, prie gan nešvaraus upelio pagirdyti. Kad ir drumzlinas buvo vanduo, bet mes labai patenkinti gerėme tą brangų gaivinantį skystimą — tai mums buvo labai geri pusryčiai.

Po pusryčių einame toliau ir vėl priešaisme didelį mišką — pušyną. Man labai baisūs tie enkavedistai, kurie važiuoja viename sunkvežimyje. Jų tenai sėdi apie trisdešimt vyrų, kai kurie jų iš matymo pažįstami.

(B. d.)

Literatūros barai

Lietuviška vėlė

Val, D'evullau brangus, mes iš viso nežinome, kas yra vėlė. Mums apie tai nieko nepaaiškina mokslas, nieko nepasako patirtis. Be'gi tikime lieuviška vėlė, apie ją kalba mūsų kultas, pasakos, raudos, dainos.

Kaj ateina rudens diena, su lengvai atitrūksiančiu nuo berželio lapu, ir, kai Vėlinių vakarą aplankome kapines, tai, rodos, lieuviška vėlė labiau pajaučiame ir tikime ją neabejotinai gyvenant.

Vidunakčio gludumoje, žaidžiant vėjui su varteliais, mums a rodo, lyg vėlė juos pravertų, aplankydamas savo paliktus namus, Klek tokių nuotykių yra užrašyta „par Dr. Joną Basanavičių“ Ožkabalioose arba „par Vilių Kalvaitį“ Prūsų Lietuvoje ir kitose Lietuvos vietose. Pagaliau, ir lietuvių dainos arba tikriau raudos ne kartą kalba apie mirusius, vadindamos juos „vėlių sveteliais“. Taigi lieuviška vėlė mėgsta svečiuotis, ji yra savaip sociališka. Lieuvė motina savo sūnų vadina „vėlių ženteliu“, o mirusią dukrą „vėlių martele“. Be to, ryškėja ir vėlių gyvenimas, panašus mūsų laikams, nes dukmė apraudodama motulę, prašo ją padėi, sakydama: „atkelk vėlių vartelius, atdaryk vėlių dureles, imk už baltų rankelių, pasodink į vėlių suolelį“. Drauge ryškėja ir pati vėlių vieta. Toj vieta yra „vėlių kalnelis“, kur yra ir tas „vėlių suolelis“. Ar visa tai nėra atitrauktinė metafora, vaizduojanti kapines su klevais ir beržais?

Vėlės, geros Lietuviškos vėlės, dažnai grįžta pas saviškius. Daug Lietuviškų pasakų, legendų matematiškai išskaičiuoja, nuo kurios valandos iki kurios, būtent nuo sūtemos iki gaidystės, vėlės aplanko savo namus, gimines, mylimuosius, apskritai, paliktą gyvenimą. Lieuviška vėlė labai susieta su gyvenimu, tarytum kilusiu iš tos lietuvių dainos posmo, kuris iškelia mirties mintį:

Šią naktužę per naktužę
Miego nemiegojau
Ir parūpo kelionėle,
Kada man reikėš miri!

Namų aplanko moterų vėlės, palikusias mažus kūdikelius. Jos dažnai grįžta ir prižiūri juos. Tai jautri motinos meilės metafora. Grįžta tėvų vėlės padėti savo vaikeliams, apsaugoti nuo nelaimių. Tai taip pat jautri tėvo rūpestio metafora. Vyro meilės vėlės taip pat grįžta pabučiuoti savo žmonų, o drauge pabaugini kitų vyrus. Tai taip pat jautrus meilės (susietas ir su pavyduilavimu) sentimentas. Tačiau lietuviškoji vėlė yra gera. Jai rūpi, ji stengiasi padėti savo namams, savo kiemui, iš kurio kilo, savo žemei, kuriai mylėjo. Kitur, svetur Lietuviškoji vėlė nevaikšto, neiša. Lieuviškos vėlės gyvenimo meilė, tos meilės metafora, ryškiai yra pavaizduota ir Čurlionio kūrybos. Vienose Čurlionio paveikslų drobėse arba tam tikrame cikluje matome kaž kokį šešėlį, kai rame nieko kito nematyti. Prieš tai, kitame paveiksle, karstas pro raudoną saulę buvo nušėstas. Visa tai buvo laidotuvės. Vėliau vėlė grįžo aplankyti savo nameliu.

Ne tik pačios vėlės aplanko saviškius, bet ir patys gyvieji kviečia jas apsilankyti. Tautosakos gabalai, lituanistikos fragmentai, mums liudija, kaip vėlės buvo kviečiamos, nes lietuvių buvo sakoma: „Vėlionė, vėlės atiek musump unt stala“. Tai, be abejo, supranamas kvietimas tos vėlės, kuri gyvajam yra brangiausia. Vėlė buvo atiduodamas gardus valgio karnis, pilnas midaus kausas. Šitokia bendra puota vėl yra gyvenimo ir mirties metafora, kurios dar niekas išspręstį nesugebėjo. Štai ir mes Vėlinių vakare savaip bendrausime su vėlėmis. Tačiau Lietuviškas kultas mus neabejotinai veikia, lieuviška vėlė mums geriau suprantiama ir, tarytum, vaizdžiau ir akyliu matoma. Lietuviškos vėlės animizmas mums pasidaro tarytum, konkretus ir realus. Su vėjo užtelėjimu, su medžio šlamtelėjimu, mes lyg ir

BERNARDAS BRAZDŽIONIS

Garbės himnas

Garbė Tau, Viešpatie, už amžinąjį taką
Nuo žemės dulkių lig dangaus žvaigždžių,
Garbė už saulę, kur kas rytą teka,
Ir už didybę mūsų mažų širdžių.

Garbė už kalnus, kur žmogus nesiekia,
Garbė už marių paslėptas gelmes.
Garbė Tau, Viešpatie, kad esam niekas
Prieš Tavo veidą, o prieš nieką — viskas mes!

Garbė Tau, Viešpatie, už vardą, kur nešioju,
Ir už sodybas mūsų tėvų tėvų,
Už žemę, kur mana tauta sustojo,
Už sielą, gyvą tik alsavimu Tavu.

Garbė už lopšį kūdikio nekalto,
Garbė už kapą laisvės milžinų,
Už praeitį, sunkių skausmų sugeltą,
Už ateitį — be nuodėmių senų.

Garbė Tau, Viešpatie, nuo amžių iki amžių,
Garbė nuo miršančios ir nuo gyvos tautos,
Garbė vardu Jahovos, Dzeuso ir Praamžiaus
Te minios meilės maldose kartos!

Garbė už išmintį plačiuos takuos žvaigždynų
Ir už menkiausį rūbą rudens gelės,
Už žemės viešpačių vėjelio nešama likimą,
Už tvirtą šaknį mažo daigo pakelės!

Garbė Tau, Viešpatie, šviesi garbė tebūnie,
Galingas, Dieve, didis, nemarus,
Garbė už giedrą tyliąją, garbė Tau už perkūną,
Už mirtį miršančių ir už gyvenimą dalinančius karus.

Garbė patrankų dundesį baisingam,
Garbė taikos palaimintam žauksme,
Garbė iš griuvančios vergų tautų prarajos,
Garbė laisvų padangių aukštume!

Garbė Tau, Viešpatie, tegieda chorų chorai
Archangelų, šventųjų, angelų!
Garbė ant auksu papuošto altoriaus,
Garbė prastoj pastogėj žemės vabalų! ..

išsprendžiame tą mįslę, pamatome tą aną ties kuria esame sustoje, tačiau iš kurios dar niekas jokio atsako negavo. Mus tuo atžvilgiu lietuviškos vėlės figūra paverčia, nes ji gyvena, nes ji rūpinasi, nes ji yra gera, nes ji myli ir, galimas dalykas, mylėdama kenčia...

Toks sentimentas nėra atskiras, bet bendras visai Lietuvai. Vėlės filologija dar K. Būgos nustatyta. K. Būga tvirtino, kad vėlės žodis kilęs iš kamieno „Vė“, kuris reiškia pūsi. Iš čia turime vėją, vėtyti, vėtra ir kitus panašios reikšmės žodžius. Prie kamieno pridėta priešaga „lė“, būdinga daugeliui lietuvių žodžių. Tokiu būdu etimologinė vėlės reikšmė yra „pūtėja“, lygiai kaip graikų bei lotynų anemos, anema yra vėjas, pūtėjas. Tai vėlė dinamika, gyvybės puiki metafora.

Pagaliau, Lietuvoje yra gana daug vietovardžių su vėlės kamieniu. Tai Vėlėva, Vėliuva, Vėlionas, Vėlajė, Vėliskai, Vėliutiškiai ir kitai. Daugelis tokių vietovardžių dar kronikų surašyti. Visa tai liudija seną vėlės žodį esant, o taip pat tikrą. Visi tokie vietovardžiai, pirmiausia ir buvo jie „vėlių suoleliai“, kai išdavo iš žmogaus kūno, jo anemos, pradžioje sieia, post mortuum vėlė. Pagaliau tenka paminėti, kad pagal pasilikusius dokumentus „Vielona, deus animarum“ yra buvusi.

Lietuviškos vėlės figūra, jos išvaizda, jos gyvenimo meilė yra įdomi. Ji paverčia mus savo gyvenimo filosofija, savo meile gyvenimui. Lygiai papirko ji visą eilę lietuvių kilmės liuanistų, o taip pat ir sveikųjų. Tai Basnų, Būga, Jauinių, Bezenbergeri, Nesselmana, Brungmanną ir kitus. Šiandien jie visi vėlės, tačiau neabejotinai tikime jų gyvenimu. Jų kūrybinė liuanistinė mintis šviti, kaip kapo žvakutės užliebtos Vėlinių proga, kurioms šviesa neša nemarus gyvenimo dinamą.

JUOZAS ŽLĄBYS

Vienas stambiausių Vėlinių Rasy kopuose

Lietuvių liaudies religinio ir tapybinio meno pavyzdys. Kūrinyje vaizduojama Marijos ir Jėzū vaizdas. Viršuje yra užrašai: „WEDYMA“ ir „YSZTURIESMA“. Apie paveikslą rašo: „Pradedant vokiečių karo knygos savaitę Veimare įvyko rašytojų suvažiavimas, kuriame be vokiečių dalyvavo ir mūsų užsienio rašytojų: Italai Alfredo Acito ir Arturo Parinelli, suomių Arvi Kivimaa ir V. Koskenniemi, prancūzai Jacques Chardonne, Dricu la Rochelle ir Marcel Jouhandeau ir eilės kitų Europos tautų rašytojų. Europos rašytojų sąjungos pirmininku išrinktas vokiečių rašytojas Hans Carossa. Hans Carossa, gimęs 1878 m., yra gydytojas, dalyvavęs Didžioji Kary ir buvęs susiėstas. Kaip gydytojas susigy-

Veimaro suvažiavimas ir Hans Carossa

venęs su nuolatine pareiga padėti kitiems ir apsiėstas su mirties artumu, Carossa savo daugiausia autobiografinio pobūdžio veikaluose vaizdingai pateikia savuosius išgyvenimus, apsupdamas juos gerumu ir šmonišku atmosfera. Po pirmųjų lyriųjų bandymų Carossa išleido 1913 m. poetinę išpažintį „Dr. Bürgers Ende“; tikrosios autobiografinės jo knygos yra „Eine Kindheit“ (1922 m.) ir „Verwandlungen einer Jugend“ (1926 m.). Iš Didžioji Kary išgyvenimų yra parašyta „Tagebuch im Kriege“ (1934 m.).

STASIUS BŪDAVAS

MIRUSIEJI GRĮŽTA...

Zemai kvėpuoja ruduo ir pavargęs miškas. Aukštai — drėgme parūkęs debesų dangus. Visame krašte sausi kryžiai. Jie dar labiau pakrypta ir klusniai nusilenkia Vėlinių vakarui.

Ir visų keturių šalių ir vėjų ateišaukia mirusiųjų dvasios.

Atsiria žemės mazgai, ji atpalaiduoja savo rankas, atveria krūtinės gelmes ir leidžia jiems išėiti.

Ir eina jie į tėvų žemę išbalę, nešdami išniekintus kūnus ir iškreivintus veidus.

Jie pasijudina čia pat, savo tėviškės kapuose, kiti pasikelia iš Altajaus slėnių, dar kiti pabunda Sibiro tundrose, pakelia galvas ledinėse Archangelėsio pakrantėse ir išgaudina baltuosius lokius. Savo negyvais plaučiais jie gauda vėją, kuris ateina nuo Nemuno kalnų, nuo Šešupės lygumų, iš Dubysos miškų...

Jie slenka pro geležines fronto linijas ir neužkliūva, jie sėngia per ugnies upes — nedega ir nekęsta, jie eina pro patrankų ir bomboneščių maurojimą ir nieko negirdi. Visą užkloja tėvų žemės žauksmas.

Jų eina šimtai ir tūkstančiai, jie siursenka tėviškės laukuose, atsiria jų pavargę liejučiai ir kartu su Vėlinių lapų šnabėdesiu jie kalba apie raudonosios rankos kerštą, apie tolimųjų šalių vargą...

Jie išpraudė į mano dešus savo kruvinus ginklus ir liepė atsigrieti prieš tikrą brolių ir seserį. Jie apyluko manė savo rūbais, apsegė kraujuotomis žvaigždėmis ir sakė: Štai jis gins liudies vaikus. Jie man įsakė sutrypti tėvo ir motinos žemę, kurią aš mylėjau kaip savo kraują, nes ji išaugino ir išpenėjo mane. Jie šaukė laukiniškas balsais, kad kovotume už jų nuodėmes, liepė sutrypti savo namus ir ginklo vamzdžius pasukti į brolių krūtinės.

— Ne, mes nebūsim broliausudžiai! Mūsų žemė šventa, mūsų broliai teisūs ir aserūs skaisčios, — šaukiau aš, šaukė jie, šaukė visi...

Ir jie nublokė mus į savo alkanus kraštus, metė per Uralo kalnų keteras ir mes sugniuom Sibiro dykumų platiybėse. Mes čia atradom ir kitus, tokius pat brolius tremtinius. Ir jų kaktos buvo taip pat susiėstos, akys kaip negyvi šaltiniai, o jų liežuvis vos krutėjo sausoj burnoj:

— Čia mūsų — tūkstančiai. Ir tik dėl to, kad nenulinkom prieš melą, kad su meile ir darbūtu kėlėm gimtosios žemės vargus.

Ir mes visi padėjom kaktas ant pamotės žemės vėlenos ir Sibiro šalčiai jas apklėjo savo balais: kvėpavimais, o mirties uolų paukščiai mums klykė savo piktus juokus:

— Tebūnie jums šalta svetimoji žemė.

Ir dėl to šį vakarą mes sugrižtam į tėviškės Vėlinių vakarą, ateinam čia sušilti prie švakių liepėmelių...

Kas rytą griau dė fabrikų sirenos, ir aš kaip stirna ten bėgau pilkais šalinatvais. Nuo ryto ligi saulėlydžio valandų mano rankas šaudė sūlių gijas.

Tada jie įsiplėdė į mūsų žemę. Miesto gatvės apėliko raudonais akudurais, o mūsų rankos turėjo iškelti ir nešioti viso pasaulio melagų ir sukčių paveikslus. Mes juos vadinomė tėvais ir sušlėmis, o jie buvo piktesni už patėvį ir tamsesnį už naktį.

Aš buvau jauna ir tikėjau teisybės Dievu. Bet jie atėmė Dievą, apgavo mane, apgavo jas ir juos visus. Švarti žemė susitėpė, jos krūtinė krūpčiojo iš skausmo, nes raudona teisybė nusileido ant visų takų ir kelių. Meilės kvėpavė iš kalnų ir garavo slėnių daubose, jis plaukė upėmis ir gulėjo miegančiuose ešerų vandenyse...

— Jūs apgavote!... — šaukiau aš ir mes visi šaukėm.

Ir dabar sušalės Kazachstano vėjas ant mano kapo krūtinės trys liesas smulkas, o negyva Dievo karvytė savo suseromis kojomis apkabino jų trapų liejmenėlių...

Kai jų nešvarios kojos peršengė mūsų šalies sienas, Viešpats prabilo į mano nujautimą ir savo bažnyčios skliautuose aš girdėjau Jo balsą:

— Štai ateina jūsų išbandymo valanda. Jie tau grasins ir išgaudins tavo kaimėnes avis. Mano darbus ir vardą jie išnieking raštuose, šodžiūose ir pasielgimuose... „Ziūrėkite, kad kas jūsų nesuklaudintų... Tuomet jus kankins ir žudys, ir jūs būsite visų tautų nenkenčiami dėl mano vardo. Tuomet daugelis pasipiktins, vieni kitus išduos ir vieni kitus nesiekės. Kils daug netikrų pranašų ir suvedžio daugelį...“

Kai Viešpats nusigrėbė, mano kaimėnė sudrebėjo. Bokštų varpai beldė į dangaus skliautus, o žemėje tempo protai ir ledų apsikrovė širdys. Piktieji nukretėpe geluoni į mano gano-mastes ir šaukė, kad mes visi — tam-gybių vaikai. Pavargo išmanymas, ir

Vorläufige Regelung

ueber die Papierverarbeitung und ueber den Verkauf von Papier und Papierwaren

Der Generalkommissar in Kauen gibt folgendes bekannt:

1. Papierverarbeitung

Papierverarbeitende Betriebe bedürfen zur Erzeugung von Drucksachen und Papierwaren jeder Art für jeden einzelnen Fall ab sofort der Genehmigung der Versorgungs- und Verteilungsstelle der Hauptabteilung Wirtschaft des Generalkommissars in Kauen.

Einer solchen Genehmigung bedarf auch die Ausführung von bereits angenommenen Aufträgen und die Weiterverarbeitung von Fertigungen, mit denen bereits begonnen ist. Die Anfertigung von Schreibpapier in Form von Kassetten, Pakungen und Blocks jeder Art sowie von Luxusartikeln (teuren Papierarten, Luxusverpackungen, sonstiger Luxusdrucksachen und Briefumschläge) ist verboten.

Die Anträge auf Erzeugungsgenehmigung von Drucksachen und Papierwaren jeder Art müssen die genaue Angabe der Qualität (Sorte) und die Gewichtsmenge (in Kilogramm) und der für die beantragte Erzeugung auch sonst noch benötigten Rohstoffe enthalten.

Mit der Vorprüfung der Anträge ist der Staatliche polygraphische Industrie - Trust in Kauen, Grünwaldstr. 14, beauftragt. Die Vorprüfung hat sich auf die sachliche Richtigkeit der angeforderten Papiermenge und der Qualität, sowie der sonstigen Rohstoffe und der Art der Fertigung und schliesslich auf die Dringlichkeit des Auftrages zu erstrecken. Die endgültige Entscheidung über den Antrag erfolgt durch die Versorgungs- und Verteilungsstelle der Hauptabteilung Wirtschaft beim Generalkommissar.

Alle papierverarbeitenden Betrie-

be haben den Antrag auf Freigabe der erforderlichen Papiermengen und sonstigen Rohstoffe auch dann zu stellen, wenn sich das Papier oder die sonstigen Rohstoffe bereits im Besitz des Betriebes befinden.

2. Freigabe von Papier und Papierwaren

Papier und Papierwaren jeder Art dürfen nach wie vor ohne Genehmigung der Versorgungs- und Verteilungsstelle der Hauptabteilung Wirtschaft beim Generalkommissar nicht verkauft oder abgegeben werden. Einer Freigabe bedarf es nicht bei Verkäufen:

a) an deutsche amtliche Stellen, wie Truppenteile, Behörden, wenn die an einem Tage an dieselbe Person oder Stelle verkaufte Gewichtsmenge an Papier und Papierwaren jeder Art, insgesamt 5 kg nicht übersteigt;

b) an einzelne Personen, auch an deutsche Soldaten usw. wenn an einem Tage nicht mehr als 20 Umschläge und 20 Blatt Schreibpapier, bei anderen Papierwaren aber nicht mehr als je 2 Stück abgegeben werden, z. B. 2 Packungen oder 2 Schachteln oder 2 Blocks Briefpapier, 2 Rollen Krepp-Papier, 2 Schnellhefter oder dergleichen.

In allen übrigen Fällen, z. B. bei Verkäufen von Mengen über 5 kg an deutsche amtliche Stellen oder von Mengen über 20 Umschläge, 20 Blatt Schreibpapier oder über 2 Stück sonstiger Papierwaren an einzelne Soldaten usw. ist eine Freigabe durch die Versorgungs- und Verteilungsstelle für die gewerbliche Wirtschaft nach den hierfür bestehenden allgemeinen Vorschriften erforderlich.

Der Generalkommissar in Kauen I. A. Dr. HARTMANN

Laikinis potvarkis

dėl popieriaus apdirbimo ir popieriaus bei popieriaus gaminių pardavimo

Generalinis Komisaras Kaune praneša:

1. Popieriaus apdirbimas

Popieriaus apdirbimo įmonės, gamindamos kiekvienos rūšies spaudinius ir popieriaus gaminius, turi kiekvienam atskiram atvejui tuoj pasirūpinti Generalinio Komisarą Kaune ūkio skyriaus aprūpinimo ir paskirstymo punkto leidimu.

Toks leidimas reikalingas ir vykstant jau priimtus užsakymus, o taip pat toliau apdirbant jau pradėtus gaminius. Gaminiai rašomųjų popierių, kasečių, įvairių rūšių įpakavimų ir bloknotų forma, o taip pat liuksusinius popieriaus gaminius (brangies rūšies popierių, liuksusinio popieriaus dėžutės, šiaip liuksusinius spausdintuos ir vokus) draudžiama.

Prašant leisti gaminti bet kurios rūšies spaudinius ir popieriaus gaminius, reikia tiksliai nurodyti rūši (kokybę), svorį (kilogramais) ir prašomam gaminiui šiaip reikalingas žaliavas.

Prašymus tikrinti pavesta valstybiniam poligrafijos trestui, Kaune, Grünvaldo g. 14. Tikrinamas liečia faktinį reikalaujamo popieriaus kiekio ir jo rūšies, o taip pat kitų medžiagų kiekio ir gaminių rūšies teisingumą ir pagaliau prašymo skubotumą. Galutinai prašymus sprendžia Generalinio Komisarą ūkio skyriaus aprūpinimo ir paskirstymo punktas.

Visos popierių apdirbimo įmonės turi duoti prašymą gauti atitinkamam popieriaus ir kitokių žaliavų

kleikiui taip pat ir tuo atveju, jei įmonė tą popierių ar kitokias žaliavas jau turi.

2. Popieriaus ir popieriaus gaminių pardavimas

Visų rūšių popierių ir popieriaus gaminių ir toliau negalima parduoti ar šiaip atiduoti be Generalinio Komisarą ūkio skyriaus aprūpinimo ir paskirstymo punkto leidimo.

Leidimo nereikia, parduodant:

a) vokiečių valdžios įstaigoms ir vokiečių kariuomenės daliniais, jei viena diena tam pačiam asmeniui ar įstaigai parduotojo popieriaus ar popieriaus gaminių svoris neprašoka 5 kg;

b) atskiriems asmenims, jų tarpe vokiečių kariuomenės ir kitiems, jei tą pačią dieną duodama nedaugiau kaip 20 vokų ir 20 lapų rašomojo popieriaus, o kitų popieriaus gaminių — nedaugiau kaip 2 št., pavyzdžiui 2 dėžutės arba 2 bloknotai popieriaus laiškas, 2 ritiniai krepo, 2 papkės ir pan.

Visais kitais atvejais, pavyzdžiui, parduodant daugiau kaip 5 kg. vokiečių valdžios įstaigoms arba daugiau kaip 20 vokų, 20 lapų rašomojo popieriaus arba daugiau kaip 2 št. šiaip popieriaus gaminių atskiriems kariuomenės ir t. t., reikalingas, pagal veikiančius bendrus nuostatus, aprūpinimo ir paskirstymo punkto leidimas.

Už Generalinį Komisarą Kaune (pas.) Dr. HARTMANN

Bekanntmachung

ueber die Benzinversorgung der deutschen zivilen Dienststellen und Organisationen

Alle deutschen zivilen Kraftfahrzeuge tanken ab 1. 11. 41 nicht mehr bei der Wehrmacht. Nach vorheriger Anmeldung ihres Fahrzeugbestandes und Benzinbedarfes durch ihren Dienststellenleiter erhalten die Verbraucher Tankkarten, die ab 3. 11. 41 beim Generalkommissar in Kauen H. A. III/Wi, Ref. Mineralöl, Kauen, Duonelaičio Strasse 2b, in Empfang genommen werden können.

Die Tankkarten (Serie A) können an den Wirtschaftstankstellen und -Lagern der Ostland Oelvertrieb G. m. b. H. in Kauen, Wilna, Schaulen und Ponewesch gegen Bezahlung der geltenden Verkaufspreise eingelöst werden. Zunächst in beschränktem Umfange kann ausserdem an folgenden Orten bei den Tanklagern der landwirtschaftlichen Genossenschaften getankt werden:

Wilkowischken Mariampol Tauroggen Wilkomir

Die Tankkarten berechtigen zum Bezug von 2 Prozent Autoöl 0,1 „ Getriebeöl 0,1 „ Schmierfett des getankten Benzins.

Die Verkaufspreise sind folgende: Benzin RM 0,40 je ltr Autoöl „ 1,25 „ „ Getriebeöl „ 1,25 „ „ Schmierfett „ 1,— „ kg

Die Abgabe von Benzin ohne Tankkarten ist verboten.

Der Generalkommissar in Kauen I. A.

gez. Dr. PENSE Kauen, den 30. 10. 41.

Pranešimas

apie vokiečių civilinių įstaigų ir organizacijų aprūpinimą benzinu

Visi vokiečių civiliniai automobiliai nuo šių metų lapkričio 1 d. benzinu aprūpinama nebe kariuomenėje. Pranešus iš anksto vartotojų įstaigų vedėjams apie automobilių skaičių ir reikalingą benzino kiekį, benzino vartotojams išduodamos benzino kortelės, kurias nuo lapkričio 3 d. galima gauti pas Generalinį Komisarą Kaune, skyriuje H.A.III Wi, Referat Mineralöl, Kaune, Duonelaičio g. 2b. Benzina pagal benzino kortelės (seriją A) galima gauti, užmokėjus atitinkamą mokestį, Kaune, Vilniuje, Šiauliuose ir Panevėžyje bendrovės „Ostland Celvertrieb G.m.b.H.“ skyriuose ir sandėliuose. Be to, kel kas aprėžtu kiekiu benzina galima gauti žemės ūkio kooperatyvų sąjungos benzino sandėliuose Vilkavišky-

je, Marijampolėje, Tauragėje ir Ukmergėje.

Pagal benzino kortelės išduodama, palyginus su benzinu: 2% automobilio alyvos 0,1% mechanizmo alyvos 0,1% tepalo.

Kainos yra šios: už benzina — RM 0,40 už litra „ automobilio alyva — „ 1,25 „ „ „ „mechanizmo alyva — „ 1,25 „ „ „ tepala — „ 1,— „ kg.

Išduoti benzina be benzino kortelių draudžiama.

Už Generalinį Komisarą Kaune (pas.) Dr. PENSE

Kaunas, 1941 metų spalio 30 d.

Bekanntmachung

ueber die Benzinversorgung der litauischen Kraftfahrzeugbesitzer

Ab 3. 11. 41 wird Benzin an Kraftfahrzeugbesitzer an den Wirtschaftstankstellen und -Lagern der „Lietūkis“, Nafta - Abteilung, nur noch gegen Tankkarten abgegeben.

Die Tankkarten sind beim zuständigen Gebietskommissar, Abt. Wirtschaft, anzufordern. Die Gebietskommissare erhalten ihr Kontingent in Tankkarten ab 3. 11. 41 beim Generalkommissar in Kauen, H. A. III/Wi, Ref. Mineralöl, Kauen, Duonelaičio Strasse 2b.

Die Tankkarten (Serie I) können an den Wirtschaftstankstellen und -Lagern der „Lietūkis“; Nafta

—Abt., gegen Bezahlung der geltenden Verkaufspreise eingelöst werden.

Die Tankkarten berechtigen zum Bezug von 2% Autoöl 0,1% Getriebeöl 0,1% Schmierfett des getankten Benzins.

Die Abgabe von Benzin ohne Tankkarten ist verboten. Alle anderen Benzin - Bezugsscheine sind ungültig und dürfen ab 1. 11. 41 nicht mehr eingelöst werden.

Kauen, den 30. 10. 41

Der Generalkommissar in Kauen I. A. DR. PENSE.

Pranešimas

dėl lietuvių automobilių savininkų aprūpinimo benzinu

Nuo 1941 metų lapkričio 3 d. benzinas automobilių savininkams bus išduodamas „Lietūkių“ tankų ir sandėlių tik pagal benzino kortelės.

Benzino kortelės reikia gauti pas atitinkamą srities komisarą, ūkio skyriuje. Srities komisarai jiems skiriamą benzino kortelių kiekį gauna nuo lapkričio 3 d. pas Generalinį Komisarą Kaune, skyriuje H.A.III/Wi, Referat Mineralöl, Duonelaičio g. 2b.

Benzina pagal benzino kortelės (seriją I) galima gauti veikiančiomis

kainomis „Lietūkių“ tankuose ir sandėliuose.

Pagal benzino kortelės galima gauti, palyginus su benzino kiekiu: 2% automobilio alyvos 0,1% mechanizmo alyvos 0,1% tepalo.

Doti benzina be benzino kortelių draudžiama. Visi kiti benzini gauti būdijimai negalioja ir nuo 1941 metų lapkričio 1 d. jais negalima naudotis.

Už Generalinį Komisarą Kaune (pas.) Dr. PENSE Kaunas, 1941 metų spalio 30 d.

Anordnung

Ich erkläre den 1. November 1941 (Allerheiligen) für meinen Generalbezirk als gesetzlichen Feiertag.

Wehrwichtige Arbeiten sind jedoch auch an diesem Tage durchzuführen.

Der Generalkommissar in Kauen

gez. Dr. v. RENTELN

Kauen, den 30. Oktober 1941

Potvarkis

1941 metų lapkričio 1 d. (Visų Šventų diena) skelbiu savo generalinėje srityje legalia švente.

Tačiau karinės reikšmės darbus reikia dirbti ir šią dieną.

(pas.) Dr. von RENTELN

Generalinis Komisaras Kaune

Kaunas, 1941 metų spalio 30 d.

Bekanntmachung

betr. Anordnung des Reichskommissars vom 17. 10. 1941 ueber die Neugestaltung von Handwerk, Kleinindustrie und Einzelhandel

Im Zusammenhang mit der in nächster Zukunft zu erfolgenden Durchführung der Anordnung des Reichskommissars vom 17. 10. 1941 über die Neugestaltung von Handwerk, Kleinindustrie und Einzelhandel wird darauf hingewiesen, dass vor Inkraftsetzung der Durchführungsanordnungen seitens der Generalkommissare jegliche eigenmächtige Massnahmen örtlicher Behörden und von Privatpersonen streng verboten ist. Jegliche Privatisierung ist nur auf Antrag zulässig; die näheren Einzelheiten für die Antragstellung werden in den Durchführungsbestimmungen bekanntgegeben werden.

Eigenmächtige Massnahmen sind nichtig und haben strenge Ahndung zur Folge; mit ihrer nachträglichen Genehmigung kann nicht gerechnet werden.

Riga, den 20. Oktober 1941.

Der Generalkommissar in Kauen

I. A.

Dr. HARTMANN.

Skelbimas

dėl Reicho komisarą Bytų Kraštui 1941 metų spalio 17 d. potvarkio apie amatų, smulkiosios pramonės ir mažmenų prekybos pertvarkymą

Ryšium su greitu laiku laukiamu Reicho Komisarą Rytų Kraštui 1941 metų spalio 17 d. potvarkio apie amatų, smulkiosios pramonės ir mažmenų prekybos pertvarkymą vykdymu, nurodoma, kad, prieš įsigaliojant generalinių komisarų šiuo reikalam išleistiems vykdymo nuostatom, griežtai draudžiamos bet kurios sauvališkos priemonės iš vietos valdžios organų ir privačių žmonių pusės. Bet koks supratinimas leidžiamas daryti tik pagal atitinkamą prašymą. Smulkesnės žinios prašymų teikimo reikalu bus paskelbtos vykdymo nuostatuose.

Sauvališkos priemonės neturi galioti ir už jas bus griežtai baudžiama. Tokių priemonių vėlesnio patvirtinimo laukti negalima.

Už Generalinį Komisarą Kaune

(pas.) Dr. HARTMANN

Kaunas, 1941 metų spalio 20 d.

Bekanntmachung

betr. Anmeldung von Heu- und Strohpresen

Alle Besitzer von Heu- und Strohpresen haben diese bis zum 5. 11. 1941 zu melden. Der Meldung unterliegen sämtliche Pressen, gebrauchsfertig wie auch reparaturbedürftig. Die Meldung hat bei den Kreis-

chefs zu erfolgen. Unterlassung der Meldung wird bestraft. 28. 10. 1941.

Der Generalkommissar in Kauen

I. A.

Schönnenbeck.

Skelbimas

dėl šieno ir šiaudų presų registravimo

Visi, kas turi šieno ar šiaudų presų, turi juos iki šių metų lapkričio 5 d. registruoti. Registruoti reikia visus presus, tiek tinkamus naudoti, tiek sugedusius. Registruoti rei-

kia pas apskričių viršininkus. Presų neįregistravusieji bus baudžiami.

Už Generalinį Komisarą Kaune

(pas.) SCHÖNNENBECK

Dideli šalčiai Kinijoje

Šanchajuje sušalo 131 žmogus

ŠANCHAJUS. Šalčio banga, kuri nuėjo per visą Kiniją, naktį ir pirmadienį Šanchajuje pareikalavo daug aukų. Miesto valdžios organai praneša, kad pirmadienio rytą Šanchajaus gatvėse rastas 131 lavonas, kurių tarpe 77 vaikų lavonai.

KUO YRA SVARBUS KERČES MIESTAS

BERLIN. Kerčės vardas, pami-

nėtas kariuomenės vadovybės pranešime, iki šiol tebuvo žinomas archeologams ir Sovietų Sąjungos ūkio žinovams. Mokslininkui šis miestas yra įdomus tuo atvilgiu, kad senovėje čia suėdavo į kontaktą graikai ir skitai, o per atliktus čia kasinėjimus buvo surasti pėdsakai mišrios kultūros, kuri mokslininkams sukėlė daug klausimų. Naujaisiais lai-

kais Kerčė vėl įgavo reikšmės dėl geležies ir mangano rūdos išteklių, randamų siaurame pusiasalyje, atsisakojančiam nuo Krimo į rytus. Kerčės geležies rūdos ištekliams, kurie, manoma, siekia 3,5 milijardų tonų, yra patys didžiausi Sovietų Sąjungoje. Rūda tirpoma iš dalies vokiečių užimtoje Mariupolio ir Taganrogo įmonėse, iš dalies — Kerčėje, Volikovo liejykloje. Čia nukritusios bombos sudavė tad smūgį ūkiniai sričiai, kuri, po Krivoi Rogo netekimo, Sovietų Sąjungai turi gyvybinės reikšmės.

